

Internationaal is het nieuwe normaal

Nuffic Jaarcongres, Utrecht

Dick Benschop

President-Directeur Shell Nederland
11 Maart 2014

Dick Benschop is sinds 1 mei 2011 President-Directeur van Shell Nederland en Vice-President Gas Market Development wereldwijd.

De in Driebergen geboren Benschop (1957) studeerde geschiedenis aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en bekleedde eerder verschillende functies in het Nederlandse parlement en de Partij van de Arbeid.

In de periode van 1998 tot 2002 was hij staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Benschop trad in 2003 bij Shell in dienst, werkte voor Shell Energy Europe om vervolgens in 2006 in Kuala Lumpur verantwoordelijk te worden voor Gas & Power in Maleisië.

In 2009 werd hij Vice President Strategy van Royal Dutch Shell.

Benschop heeft de Nederlandse nationaliteit en woont in Den Haag.

Hij is getrouwd en heeft drie kinderen.

Dames en heren,

Allereerst dank voor de eervolle uitnodiging om vandaag op dit jaarcongres te mogen spreken. Ik doe dat graag en met overtuiging. Internationale samenwerking – waar de Nuffic zich voor inspant in het hoger onderwijs – ligt mij na aan het hart en loopt als een rode draad door mijn loopbaan.

Het thema van dit jaarcongres is: internationalisering - ondernemend naar de toekomst! Een actueel thema en bovendien zeer relevant voor ons bedrijf. Ik zie hierbij vooral de sleutelbegrippen kennis en innovatie om de hoek komen.

Onderzoek aan het IJ

Laat ik beginnen met een stapje terug in de tijd. Terug naar 1914; een voor Nederland bijzonder jaar op het gebied van innovatie. In dat jaar richtten de broers Gerard en Anton Philips het Natuurkundig Laboratorium op – beter bekend als het nat-lab. Iets eerder in datzelfde jaar 1914 werd aan de Noordoevers van het IJ in Amsterdam het laboratorium van de Bataafsche Petroleum Maatschappij geopend, met een bescheiden negen werknemers. Daarmee werd 1914 het geboortjaar van twee nog altijd grootste commerciële onderzoekscentra van Nederland.

Inmiddels zijn we een eeuw verder. De Bataafsche Petroleum Maatschappij is slechts een naam uit de geschiedenisboeken en thans beter bekend als Shell. Nog altijd wordt er door ons onderzoek gedaan aan de oevers van het IJ. Het aantal werknemers is in de tussentijd echter verhonderdvoudigd tot zo'n 900.

De samenstelling van het werknemersbestand van het Shell Technology Centre Amsterdam – een van de drie belangrijkste onderzoeks-hubs van Shell wereldwijd - is ook een stuk diverser dan een eeuw geleden. Zo zijn er zo'n vijftig verschillende nationaliteiten aan het werk, die samen zo'n miljoen dollar spenderen aan onderzoek en ontwikkeling – een miljoen dollar per dag wel te verstaan. Het lab in Amsterdam is daarmee een illustratie van een wereld in verandering - groter, diverser, internationaler.

Het zijn drie ontwikkelingen die zowel gelden voor Shell als voor onderzoek en onderwijs in Nederland en daarmee ook voor Nuffic.

Internationaal opereren is bij Shell een vanzelfsprekendheid.

We zijn actief in meer dan 70 landen met in totaal zo'n 87.000 werknemers.

De Shell-populatie in Nederland van ruim 11.000 werknemers wordt gevormd door ruim 100 verschillende nationaliteiten. Wie door de gangen van het hoofdkantoor in Den Haag loopt, kan naast veel Engels, ook gemakkelijk Russisch, Mandarijn, Hindi en natuurlijk ook Nederlands aan zich voorbij horen trekken.

Als ik u vertel dat zo'n 40 procent van de Shell-banen in Nederland gerelateerd is aan ons hoofdkantoor, dan begrijpt u dat het vestigingsklimaat in Nederland voor internationaal opererende bedrijven van groot belang is.

Toekomstige groei

Nederland heeft een goede basis, maar kan niet achterover leunen. Europa en Nederland hebben dringend behoefte aan het doordenken van de toekomst van onze economie. Waar komt onze toekomstige groei vandaan? Wat is ons verdienmodel in 2020 of 2030? Dit debat is begonnen en de onderwijssector moet en kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Zowel aan het debat, als aan een belangrijke oplossingsrichting – de betekenis van onderwijs en onderzoek voor innovatie en productiviteitsgroei.

Het u welbekende actieplan "Make it in the Netherlands" stelt immers vast dat weliswaar 70% van de internationale studenten aangeeft in ons land te willen blijven na afloop van hun studie, maar dat slechts 27% dit in de praktijk doet. Het is mijn stellige overtuiging dat goed onderwijs en onderzoek alsmede een internationale houding essentieel zijn om succesvol te kunnen zijn en blijven.

Minister Kamp en minister Bussemaker onderstrepen in hun recente brief aan de Tweede Kamer over het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid hoe in de toekomst een sterke economische positie te behouden, dat ons land voldoende kansen heeft om innovatieve oplossingen te ontwikkelen die wereldwijd vermarkt kunnen worden. "Global challenges, Dutch solutions" – luidt de ambitie uit de Trêveszaal.

Het onderwijs moet hier sterk in mee. In mijn eigen studietijd zat de competitie naast je in de banken.

Je hoeft maar om je heen te kijken. Dat gaat vandaag de dag niet meer op. De competitie zit nu behalve in Nederland ook China, India, Australië en nog veel meer landen. Vandaag de dag is de student waarmee je concurreert alleen een computerscherm of smartphone van je verwijderd. En wie succesvol wil zijn, moet zich onderscheiden. Goed is niet langer voldoende – het gaat om excellentie.

Buitengewoon is het nieuwe normaal, en internationale oriëntatie speelt daarbij een cruciale rol. Dat geldt voor studenten, onderwijsinstellingen en bedrijven. Klinkt dit bedreigend? Ik omschrijf het liever als een kans. Kansen die we moeten pakken door samen te werken op verschillende niveaus.

Studenten en onderwijsinstellingen bijvoorbeeld. Kennisinstellingen en bedrijfsleven bijvoorbeeld. Studenten en bedrijfsleven, ook. En dat alles afwisselend regionaal, nationaal en in toenemende mate ook internationaal. Shell houdt zich hier sterk mee bezig. Dat doen we omdat we ons beseffen dat we de knapste koppen van de wereld nodig hebben om aan de nog altijd groeiende vraag naar energie te kunnen voldoen, en om sneller en slimmer dan onze concurrenten te kunnen ondernemen.

Tekort aan technici

Naast dat besef is er ook een demografische noodzaak. De bevolkingsontwikkeling in Nederland en Europa is dusdanig dat er op termijn minder jongeren zullen worden opgeleid aan een universiteit en hogeschool. Dat is een ongunstig vooruitzicht. Nu al is er op de arbeidsmarkt een tekort aan hoogopgeleide technici. De aantrekkingskracht van techniek stijgt, maar is nog altijd onvoldoende.

Recentelijk werd bijvoorbeeld bekend dat het aantal meisjes stijgt dat voor een technische oplossing kiest, zowel op HBO als universitair niveau. Jongens zijn echter nog steeds stevig in de meerderheid op bèta-opleidingen. Ook stelt de EU vast dat het aantal hoogopgeleiden zal moeten groeien om de concurrentiepositie van Europa veilig te stellen. Bij Shell herkennen we de krappe werkelijkheid van vandaag en de nog lastigere vooruitzichten voor morgen, zowel voor net afgestudeerden als ervaren personeel.

Dat is de uitdaging waarvoor onze afdeling Recruitment gesteld staat. Waar haal ik vandaag

de juiste, slimme, goedopgeleide werknemers van morgen vandaan? Waar zitten in het geval van Shell de technici die de wereld de komende decennia op een slimme manier aan voldoende energie helpen? Het antwoord op die vraag ligt deels op de middelbare school en misschien zelfs de basisschool hier in Nederland.

Technisch onderwijs is hier niet altijd even populair. Vandaar dat we als technologisch gedreven bedrijf, tijd en geld steken in het toegankelijk maken van technologie. Geld en energie steken in het ontdekken van techniek; hoe leuk en uitdagend techniek is in plaats van vies of zwaar. Dat gebeurt onder ander via Jet-Net, het jongeren en techniek netwerk. Het is een samenwerkingsverband van overheid, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven om leerlingen een realistisch beeld van techniek te geven en de instroom in bèta/technische studies te vergroten.

En ook het MBO staat op de radar. Logisch, want een bedrijf als Shell heeft grote behoefte aan jonge process-operators en onderhoudsmedewerkers. Vanuit de raffinaderij Pernis en de chemie-installatie Moerdijk, maar ook vanuit de NAM in Assen worden nauwe banden onderhouden met regionale onderwijsinstellingen. Jaarlijks biedt Shell ruim 150 stageplaatsen – en worden er ruim honderd jonge mensen aan een baan geholpen.

En we kijken natuurlijk naar hogescholen en technische universiteiten, zeg maar de mensen die de weg naar technologie zelf al hebben weten te vinden. In 2013 zijn er bij Shell in Nederland 203 jong afgestudeerden – graduates - aan de slag gegaan. Een goed bericht in dagen van olopemde werkloosheid, juist onder jongeren.

Aantrekkingskracht

Negentig van die nieuwe collega's kwamen van buiten Nederland. Dat nieuwe buitenlandse talent startte vooral in technische rollen gericht op aardwetenschappen, veiligheid, automatisering en onderzoek en ontwikkeling. Aantrekkingskracht voor buitenlands talent helpt niet alleen de slagkracht van Nederlandse bedrijven en onderzoeksinstituten – het speelt een steeds grotere rol in de vestigingsplaatskeuze van buitenlandse bedrijven.

Terecht maken ministers Kamp en Bussemaker zich zorgen over het feit dat Nederland op gebied van aantrekken van buitenlands talent achterblijft bij andere OESO-landen. In OESO-landen is gemiddeld 4,2% van de beroepsbevolking kennismigrant, zo stellen beide bewindslieden. Nederland blijft echter steken op 2,4%. Nederland heeft dus een slag te slaan. Nederland moet nog een slag slaan.

Centrale vraag voor mij is dan ook hoe wij als bedrijfsleven en kennisinstellingen elkaar beter kunnen vinden. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid noemt dit de brede agenda die nodig is ter versterking van het verdienvermogen in Nederland. Excellent onderwijs gekoppeld aan internationale oriëntatie zijn basisvoorwaarden voor een sterke economische positie die bovendien buitenlands talent en vermogen aantrekt.

Innovatie jaagt daarbij economische activiteit aan en helpt ons onderscheidend en concurrerend te zijn en blijven. Hoe kunnen we samen studenten op Nederlandse kennisinstellingen de kans bieden om hun talenten te ontplooiën? Wat Shell betreft moet die samenwerking zich eerst en vooral richten op de gebieden waar we het verschil kunnen maken. Dat impliceert wel het maken van strategische en mogelijke harde keuzes; wat doen we wel - en dan bijzonder goed - of wat doen we niet.

Topsectorenbeleid

Aansluiting bij het door het kabinet geformuleerde topsectorenbeleid ligt daarbij voor de hand. Chemie en energie horen daar als topsectoren bij. Shell wil daar graag een rol in spelen – en speelt die rol al. Dat uitgangspunt van excelleren op beperkte gebieden betekent voor onderwijsinstellingen dat het onderwijsaanbod niet in eerste instantie stoelt op de wensen van afnemer – de student. Overheid, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven moeten samen geselecteerde vakgebieden van extra faciliteiten voorzien.

Shell doet dit reeds actief. Wij hebben van oudsher nauwe banden met de TU Delft op tal van gebieden. Minder bekend is dat Shell bijvoorbeeld een van de grootste onderzoekspartners van de TU Eindhoven is. En niet voor niets werd het jubileumjaar van het lab in Amsterdam op 24 februari dit jaar ingeluid met een gongslag op de effectenbeurs door een robot die is ontwikkeld door de Technische universiteit Twente.

Op geselecteerde vakgebieden moeten we meer ruimte scheppen voor het toelaten van buitenlandse studenten en onderzoekers. Dat helpt op termijn om eventuele tekorten op de arbeidsmarkt hier op te lossen, en het helpt bij een internationale instelling bij Nederlandse studenten. Ook hier wil Shell faciliterend optreden. Een voorbeeld. Vorig jaar zijn de eerste van 75 Indiase promovendi naar Nederland gekomen om te werken aan het door NWO, FOM en Shell opgezette programma Computational Sciences for energy research. In een periode van negen jaar steekt Shell twintig miljoen euro in dit programma. Het onderzoek is internationaal hoogstaand, wat goed is voor de kennisinfrastructuur in Nederland en het is goed voor Shell.

Internationalisering

Afsluitend en terugkerend naar het thema van dit jaarcongres concludeer ik dat internationalisering niet zomaar een trend is, maar een voorwaarde om ondernemend en succesvol de toekomst in te gaan. Onderzoek en onderwijs dat openstaat voor internationalisering is de basis om succesvol die toekomst tegemoet te kunnen treden.

Onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, inclusief Shell, hebben elkaar daarin veel te bieden. We weten elkaar te vinden, maar waar mogelijk en nodig zullen we nog nauwer moeten samenwerken. Nederland is geen slechte plek om internationaal en ondernemend te zijn, maar we zullen met gevoel voor urgentie de toekomst van onze economie nu moeten aanpakken. De trefwoorden daarbij zijn: groei, innovatie, onderwijs, internationaal, samenwerking.